kuigi vastikus Jannseni vagatseva liigpehmuse vastu ta alguses viis »Sakala« leeri. Pealegi oli talle vastumeelt ka Jakobsoni liigne venesõbralikkus, millest ta ei lootnud midagi head. Jannsenist eraldas teda aga peale selle eriti tolle poolt nii kaua tarvitatud vana kirjaviis, millele K. juba a. 1852 oli selja pööranud ja mille vastu ta võitles oma terava loomuse kogu ägedusega. — Samuti ei olnud K. usuliselt mingi väga suur radikaal või koguni ateist, vaid pealegi väga tõsiselt religioosne loomus, kuid sellele vaatamata alalises vastolus pea kogu vaimuliku seisusega ja selle dogmaatilise obskurantismiga. — K. oli üks neist harvust eestlasist tol ajal, kel ka väljaspool Eestit oli lai tutvusringkond ja elav kirjavahetus sellega (prof. Schott Berliinis, akadeemik A. Schiefner Peterburis, prof. J. Krohn Helsingis j. t.). Nende kaudu astuti esimesed sammud eestlaste tutvustamiseks Euroopas. Eriti sai »Kp.« esimeseks eesti teoseks, mis ka mujal äratas alguses kaunis suurt tähelepanu, kuna teda võeti enam rahvaluulena kui ta oli. Esimesele saksandajale C. Reinthalile on a. 1900 järgnenud veel teinegi, Fr. Löwe (vt.). Peale selle on J. Grosse ta juba a. 1875 lühendanud ja ümber luuletanud. Vene keelde on »Kp.« püüdnud tõlkida J. Truusman (1886–89), ungari k. B. Vikàr ja A. Bàn (ilmumas), soome keelde H. Ojansuu j. t. — Ka K.-i muinasjutud on Fr. Löwe saksandanud (1869–81).

K.-i arvurikkast kirjavahetusest on ilmunud kirjad Koidulale ka trükitult (1910—11), moodustades Eestis ainulaadse, ka kirjanduslikult väärtusliku teose. — A. 1926 püstitati Võrus K.-ile ausammas.

(G. Blumberg) Dr. R. F. K.-'s Leben (Verh. GEG XXI, 1, lk. 69—90); W. Reiman, Dem Andenken F. R. K.-s (FUF, III, 3, 1–14, 1903); U. Karttunen, Kalevipoegin kokoonpano (1905); W. Reiman, Kiwid ja killud I (1907), lk. 129—72; Fr. Löwe, Kalewipoeg, mit einer Einleitung und mit Anmerkungen von V. Reiman (1910) (seal ka bibliograafiat); Fr. Tuglas, Kriitika I (1919), lk. 32—47, 93—213; Kampmann, Peaj., II[II], 32—59; V. Ridala, E. kirj. ajalugu koolidele [II] (1924—25), 1, 2, lk. 261–88 (ka bibliograafiat); Post. 1927, nr. 87—88 (A. Säärits). *A. A.*

KRIMM, Karl, kirjanik, sünd. 16. VII 1863 Tartumaal Alatskivil, sai oma alghariduse Kodavere klk.-koolis 1874–79, sooritas 1883 Tartus vallakooliõpetaja eksami; oli alguses õpetajaks Virumaal, hiljemini Viljandimaal Kaarli vallakirjutajaks (1888—90); töötas Viljandis »Sakala« toimetuses ning kinnitati 1893. a. »Sakala« toimetajaks; suri Undlas 17. V 1894. — K. kuulub luuletajana ärkamisaja järelpõlve laulikute hulka, nii ideeliselt kui ka kirjanduslikkude väljendusvahendite järgi. Luuletused ning paar uudisjuttu on ilmunud »Meelejahutajas«, »Virulases«, »Sakalas«; käsikirjades umbes 100 luuletust. Eriraamatuna on K.-lt ilmunud lugulaul »Saatuste ja wale wangis« (Tartus, 1887).

Vrdl. K. E. Sööt ja G. Suits, Eesti luule (1910). *H. V.*

KRISTIAN IV, Taani kuningas, sünd. Frederiksborgi lossis 12. IV 1577 kun. Friedrich II pojana. Oma isa surres (1588) oli K. alaealine ja asus tegelikult valitsema alles 1596. a. Tema valitsusaega iseloomustab Taani vaenulik vahekord naaberriigi Rootsiga. N. n. Kalmari sõda aa. 1611—13 lõppes Taanile eduka Knäredi rahuga, kuid K.-i osavõtt 30-a. sõjast, milles ta tahtis Gustav II Adolfiga võistelda, oli Taanile halbade tagajärgedega. Rootsi relvade edu selles sõjas ei annud K.-ile rahu ning a. 1643 kuulutas Taani Rootsile sõja, mis ootamata kiirelt likvideeriti Rootsi väepealiku Lennart Torstensoni poolt ja lõppes Taanile väga raskete tingimustega sõlmitud Brömsebro rahuga a. 1645. Taani pidi m. s. Rootsile loovutama Saaremaa, mis umb. 75 a. oli kuulunud Taanile. K. suri Rosenborgi lossis 28. II 1648. — Eesti ajaloos on K.-i nimi tuntud n.n. Saaremaa armuatrade (Gnadenhaken) kaudu, mis a. 1589 annetatud Saaremaa 12 kirikule; annetuse eesmärgiks oli kirikuõpetajate leskede ülalpidamise kindlustamine.

I. A. Fridericia, Danmarks Riges Historie 1588—1699 (1896—1902). — Vrdl. ka (M. Körber), Bausteine zu einer Gesch. Oesels (1885); E. H. Busch, Materialien zur Geschichte . . . der Evang.-Luth. Gemeinden in Russland (1862); Saaremaa valitsusest saadud andmed. *A. R. C.*

KRISTIAN Bomhover, piiskopp, Tallinnast pärit, sünniaeg teadmata, oli 1502. a. ordumeister Plettenbergi sekretär, 1503 preester Ruhjas, 1503. a. peale paavsti nuntsius ja ühes Eberhard Szellega *Commissarius Apostolicus* patukustutuse (indulgentsi) kuulutamise asjus Liivimaa heaks; 1506 sai K. Tartu ja Tallinna kirikute toomhärraks, 1508 Kölni toomhärraks ja 1514. a. Tartu piiskopiks, kelleks jäi kuni oma surmani 15. IV 1518. Patukustutuse kuulutajana avaldas K., tõenäitlikult 1508. a., pikema kirjutise »Eynne Schonne hysthorie van vunderlyken geschefthen der heren tho lyfflanth myth den Rüssen vnde tartaren«. Selle, trükis mitte säilinud kihutuskirja andis Schirren (vt.) Upsala ülikooliraamatukogus leiduva ärakirja järgi välja ühes oma seletustega. Kirjutise